

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПАТ “МОТОР СІЧ”

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти аналізу структури основних засобів машинобудівного підприємства на прикладі діяльності ПАТ “Мотор Січ”.

Ключові слова: аналіз, основні засоби, машинобудівні підприємства, економічна ефективність.

I. Вступ

Сьогодні, коли будь-яка економічна діяльність пов'язана з використанням засобів праці, неможливо не приділити особливу увагу їх структурі. Будь-яка, а насамперед машинобудівна галузь економіки України залежна від кількості та якості засобів праці.

Вивчаючи машинобудівну галузь як одну з провідних галузей промисловості України, об'єктом дослідження обрано ПАТ “Мотор Січ” як підприємство зі значною часткою ринку та стабільним прибутком упродовж багатьох років.

II. Постановка завдання

Мета статті – розкриття економічної сутності аналізу структури основних засобів машинобудівного підприємства на прикладі ПАТ “Мотор-Січ”, а завдання – обґрунтувати необхідність упровадження відповідних економічно-управлінських дій на основі результатів аналізу.

III. Результати

Вивчаючи обсяг основних засобів, їх динаміки та структури, зазначимо, що фонди підприємства діляться на промислово-виробничі та непромислові, а також фонди невиробничого призначення. Виробничу потужність визначають промислово-виробничі фонди.

Крім того, прийнято відокремлювати активну частину (робочі машини та обладнання) та пасивну частину фондів, а також відокремлені підгрупи відповідно до їх функціонального призначення (будівлі виробничого призначення, робочі машини, обладнання, вимірвальні пристрої, транспортні засоби та інші).

Така деталізація необхідна для виявлення резервів підвищення ефективності їх використання на основі оптимізації структури.

Аналізуючи склад і структуру основних фондів визначаються показники кожної групи в абсолютній сумі, а також питома вага в загальній вартості та зміни протягом звітного року.

Застосування методів горизонтального й вертикального аналізів допомагає відтворити структурну цілісність об'єкту дослідження, а використання коефіцієнтного методу –

дає змогу проаналізувати основні складові об'єкту у їх тісній взаємодії.

Завдання аналізу основних фондів:

1) перевірка забезпеченості підприємства основними фондами;

2) перевірка технічного стану основних фондів;

3) встановлення рівня використання основних фондів;

4) виявлення причини недоліків у використанні основних фондів;

5) розрахунки впливу використання основних фондів на обсяг випуску продукції [1].

Джерела даних для аналізу: план підприємства, план технічного розвитку, форма № 1 “Баланс підприємства”, форма № 3 “Додаток до балансу підприємства”, “Звіт про фінансово-майновий стан підприємства”, дані про переоцінку основних засобів, інвентарні картки обліку основних засобів.

Аналіз основних фондів починається зі знайомства з їх складом у цілому і структурі за групами.

При цьому виявляється рух і напрям у змінах основних фондів, виявляється питома вага промислово-виробничих основних фондів, непромислових основних фондів, виробничих основних фондів інших галузей у загальній їх вартості на початок і на кінець аналізованого (звітного) періоду.

За характером участі у виробництві продукції основні фонди діляться на активні й пасивні, у процесі аналізу розраховується питома вага активної і пасивної частки основних фондів у загальній вартості промислово-виробничих основних фондів [2].

Для підприємств машинобудівної галузі характерним є наявність у більшому обсязі основних засобів саме активної форми.

Підвищення активної частки (машин, устаткування) приводить до росту фондоддачі, внаслідок цього активна частина повинна збільшуватись.

Виходячи з даних табл. 1, робимо висновки:

- розмір вартості будівель, споруд і передавальних пристроїв ПАТ “Мотор Січ” збільшився на 253,94%, або на 1 355 676 тис. грн, що свідчить не тільки

- про їх переоцінку, але й про наявність тенденції до придбання цих об'єктів;
- збільшилась вартість машин та обладнання ПАТ на 1 105 282 тис. грн, або 266,97%, що свідчить про розширення виробництва;
  - збільшення вартості основних засобів на 285,49%, або на 417 031 тис. грн, свідчить про збільшення необхідності у транспортуванні продукції, а отже, і про збільшення її обсягів;
  - основна тенденція до збільшення обсягів основних засобів ПАТ підкріплюється збільшенням обсягів інших основних засобів на 417 031 тис. грн, або на 285,49%;
  - повна відсутність малоцінних необоротних матеріальних активів свідчить про перехід до основного виробництва, зменшуючи обсяги допоміжного.

За даними табл. 2, найбільша питома вага у складі основних засобів ПАТ “Мотор Січ” належить будівлям, спорудам, передавальним пристроям. Так у 2012 р. порівняно з 2010 р. цей показник збільшився на 1,36%, або на 1 355 676 тис. грн;

- машини й обладнання за своєю вартістю посідають друге місце у складі основних засобів ПАТ, і за аналізований період їх питома вага збільшилась на 2,38%;
- питома вага транспортних засобів зменшилась на 1,77%, хоча їх вартість збільшилась на 79 622 тис. грн;
- питома вага інших основних засобів збільшилась на 1,48%.
- малоцінні необоротні матеріальні активи зовсім не використовувались на кінець 2012 р.

Таблиця 1

**Горизонтальний аналіз основних засобів ПАТ “Мотор Січ”
на кінець 2010, 2011, 2012 рр., тис. грн**

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміни за 2010–2012 рр.	
				(+, –)	%
Будівлі, споруди, передавальні пристрої	533 854	721 889	1 889 530	1 355 676	+253,94
Машини й обладнання	414 010	815 445	1 519 292	+1 105 282	+266,97
Транспортні засоби	62 710	82 375	142 332	+79 622	+126,97
Інші основні засоби	146 075	153 471	563 106	+417 031	+285,49
Малоцінні необоротні матеріальні активи	41 230	47 414	–	–41 230	–100
Разом	1 197 879	1 820 594	4 114 260	2 916 381	243,46

Таблиця 2

Вертикальний аналіз основних засобів на кінець 2010, 2011, 2012 рр.

Показник	2010 р.		2011 р.		2012 р.		Зміни за 2010–2012 рр., +/-	
	тис. грн	Питома вага, %	тис. грн	Питома вага, %	тис. грн	Питома вага, %	тис. грн	Питома вага, %
Будівлі, споруди, передавальні пристрої	533 854	44,57	721 889	39,65	1 889 530	45,93	1 355 676	1,36
Машини й обладнання	414 010	34,56	815 445	44,79	1 519 292	36,94	1 105 282	2,38
Транспортні засоби	62 710	5,23	82 375	4,52	142 332	3,46	79 622	–1,77
Інші основні засоби	146 075	12,19	153 471	8,44	563 106	13,67	417 031	1,48
Малоцінні необоротні матеріальні активи	41 230	3,45	47 414	2,6	–	–	–41 230	–3,45
Разом	1 197 879	100	1 820 594	100	4 114 260	100	2 916 381	0

Задля загального оцінювання руху основних засобів ПАТ використовується низка коефіцієнтів, які відображають інтенсивність процесів їх надходження та вибуття.

За М.М. Зюковою, основними узагальнювальними показниками, що характеризують ефективність використання основних засобів, є віддача основних засобів, рентабельність та інтегральний показник ефективності використання основних засобів.

За допомогою традиційних методів економічного аналізу проведено детерміноване моделювання факторної системи – побудова тотожного рівняння для первісної формули розрахунку економічного показника з розкладанням її на фактори та визначено кількісну оцінку впливу факторів на показники ефективності використання основних за-

собів, яка носить узагальнювальний характер.

Система управління вимагає отримання інформації для обґрунтованих прогнозів щодо використання основних засобів. Традиційними методами аналізу не повною мірою можливо дослідити вплив усіх чинників, від яких залежать зміни повернення основних засобів, тому виникає потреба у застосуванні математичних методів аналізу.

Аналітичні дані щодо коефіцієнту оновлення основних засобів ПАТ “Мотор Січ” наведені в табл. 3.

Цей коефіцієнт відображає інтенсивність оновлення (надходження) основних засобів у результаті введення в дію нових об'єктів, придбання або безкоштовного отримання їх від інших установ.

Таблиця 3

Аналіз оновлення основних засобів ПАТ “Мотор Січ”, на кінець 2010, 2011, 2012 рр.

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміни за 2010–2012 рр., (+, –)
Вартість надходження основних засобів, тис. грн	467 388	821 132	1 008 313	540 925
Вартість основних засобів на кінець звітного періоду, тис. грн	2 524 853	3 313 588	1 249 754	–1 275 099
Коефіцієнт оновлення основних засобів, %	19	25	81	+62

Графічно зміни коефіцієнту оновлення основних засобів ПАТ “Мотор-Січ” зображено на рис. 1.

За даними табл. 3. можна зробити висновки, що інтенсивність оновлення основних фондів ПАТ “Мотор Січ” зросла на 62%, що

свідчить про суттєві інвестиційні зміни діяльності підприємства.

Коефіцієнт вибуття основних засобів характеризує рівень інтенсивності вибуття основних засобів ПАТ “Мотор Січ” (табл. 4).

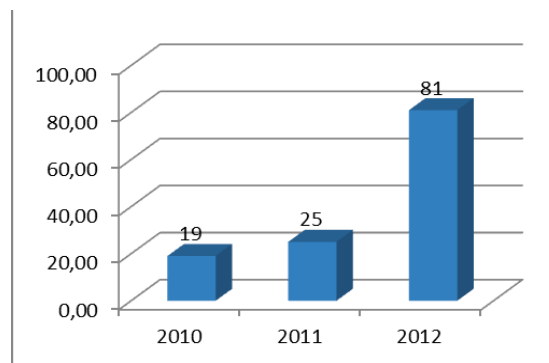

Рис. 1. Коефіцієнт оновлення основних засобів ПАТ “Мотор Січ”

Таблиця 4

Аналіз вибуття основних засобів ПАТ “Мотор Січ”, на кінець 2010, 2011, 2012 рр.

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміна, 2010–2012 рр., (+, –)
Вартість основних засобів що вибули, тис. грн	61 236	32 397	116 098	+54 862
Вартість основних засобів на початок звітного періоду, тис. грн	2 118 701	2 524 853	4 465 804	+2 347 103
Коефіцієнт вибуття основних засобів, %	3	1	3	0

За даними табл. 4 коефіцієнт вибуття основних засобів ПАТ “Мотор-Січ” в аналізованому періоді не змінився, що свідчить як про позитивне явище – відсутність збільшення плинності основних засобів, так і про негативне – збільшення коефіцієнту вибуття основних засобів у 2012 р. на 2% порівняно з 2011 р., коли у 2011 р. цей показники знизився на 2% порівняно із 2010 р.

IV. Висновки

Для комплексного оцінювання ефективності використання основного капіталу запропоновано використовувати систему показників, що характеризують масштаби й динаміку використання основного капіталу, порівняння рівнів продуктивного використання капіталу порівняно з нормативами та потужностями; показники інтегрального використання основного капіталу, що враховують сукупний вплив усіх чинників – як екстенсивних, так і інтенсивних.

Процес відтворення основного капіталу підприємства, кінцевою метою якого є забезпечення максимально ефективного використання всіх його складових елементів при мінімальних витратах на їх утримання та обслуговування, потребує стратегічного управління.

Запропоновані методи аналізу структури основних фондів дали змогу зробити такі висновки:

- застосування методів горизонтального та вертикального аналізів основних засобів машинобудівних підприємств допомагають всебічно проаналізувати їх якісну та кількісну структури;
- застосування коефіцієнтного методу дає змогу уточнити первинні розрахунки та зацентувати діяльність розрахункового відділу на відповідність або невідповідність об'єкта аналізу промисловим нормативам.

ПАТ "Мотор Січ" не проводить корпоративну стратегію, спрямовану на переоснащення основних виробничих потужностей, це свідчить про внутрішню організаційну кризу фондооновлення, про відсутність у 2012 р. політики фінансового інвестування, тим самим підприємство підводить себе до межі такого фінансового стану, коли капітальне забезпечення виробництва не зможе покрити збитки від основної діяльності.

Позитивною в діяльності підприємств є ситуація, коли вартість уведених у дію ос-

новних фондів перевищує вартість вибулих основних засобів.

Список використаної літератури

1. Гуменюк А.Ф. Аудит основних засобів промислових підприємств: методичний аспект / Б.С. Кругляк, А.Ф. Гуменюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 7. – С. 50–59.
2. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу : навч. посіб. / В.М. Івахненко. – К. : Знання, 2006. – 264 с.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2014.

Кулько-Лабынцева И.В. Анализ структуры основных фондов ПАО "Мотор Сич"

В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты анализа структуры основных средств машиностроительного предприятия на примере ПАО "Мотор Сич".

Ключевые слова: анализ, основные средства, машиностроительные предприятия, экономическая эффективность.

Kulko-Labyntseva I. Analysis of the structure of fixed assets PJSC "Motor Sich"

Theoretical positions are analyzed in relation to determination of necessities in the informative providing of consumption of fixed assets and his values are grounded for estimation of the given process.

The was structured informative streams which arise up within bounds of public reproduction and consumption of facilities of labor. Methodical approaches to the evaluation of utility and quality of information are grounded, informative providing of enterprise.

Analysis of the core begins with familiarity with their composition and structure in general groups.

Generalizing the main indicators of the effectiveness of fixed assets is the return of fixed assets, profitability and integral indicator of the effectiveness of fixed assets.

The method of evaluation of consumption of fixed assets on the basis of consideration of definiteness of market environment of enterprise is developed.

On the example of motor transport enterprises of the machine-building branch, which are engaged in freight transportations, expedience of development of the informative systems is grounded on enterprises as a basic factor of influence on a market negentropiya subjects of management.

The article is analyzed theoretical and practical aspects of the structure analysis of fixed assets engineering enterprise for example PJSC "Motor Sich".

PJSC "Motor Sich" does not hold a corporate strategy aimed at the upgrading of the basic production facilities.

Key words: Analysis, fixed assets, engineering enterprises, economic effectiveness.